

Beslutningsforslag nr. B 19. Fremsat den 3. november 1983 af Marianne Bentsen-Pedersen (SF), Alice Faber (SF), Ole Henriksen (SF), Holger K. Nielsen (SF), Bjørn Poulsen (SF) og Ebba Strange (SF)

Forslag til folketingsbeslutning

om betalt frihed til uddannelse i arbejdstiden

Folketinget opfordrer regeringen til at fremsætte forslag om betalt frihed til uddannelse efter følgende retningslinjer:

I. 120 timers uddannelse

1) Alle beskæftigede med alene 7 års skolegang og alle arbejdsløse har ret til 120 timers uddannelse om året.

2) Udgifter til lærerløn, lokaler, materialer m.m. betales af arbejdsgiverne – offentlige såvel som private. Til dette formål oprettes en uddannelsesfond, hvortil arbejdsgiverne løbende indbetaler bidrag.

3) Arbejdsgiveren betaler løn til sine ansatte og staten dagpenge til arbejdsløse under de pågældendes deltagelse i ovennævnte uddannelse.

4) Med Landsorganisationen i Danmark og fagforbundene som formidlende led kan klubberne, fællesklubberne og fagforeningerne tilrettelægge uddannelses tilbud finansieret af uddannelsesfonden.

5) Frem til 1990 udvides retten til uddannelse gradvis til at omfatte alle beskæftigede og arbejdsløse. De kortest uddannede får først denne ret.

II. Helårsuddannelse på fuld tid

6) Fra 1990 åbnes mulighed for, at beskæftigede med mindre end 12 års skolegang kan modtage kompetencegivende undervisning i ét, to eller flere år i sammenhæng. Muligheden gives også til alle arbejdsløse under 25 år.

Den gældende ret til op til 12 timers undervisning på HF for arbejdsløse bortfalder dog ikke hermed.

7) Denne undervisning tilrettelægges og betales af det offentlige. Det offentlige betaler ligeledes løn/dagpenge til deltagerne.

III. Den samlede ordning

8) Når ordningen er fuldt udbygget, skal 10 pct. af de til enhver tid beskæftigede løbende kunne deltage i uddannelse.

9) Deltagerne kan frit vælge mellem uddannelses tilbuddene.

10) Efter endt uddannelse har man ret til at vende tilbage i sin tidligere stilling.

11) Klubberne og fællesklubberne har ret til sammen med fagforeningerne at foretage opøgende arbejde.

Bemærkninger til forslaget

Generelle bemærkninger

1) Uddannelse – og dermed viden – giver større indsigt i de sammenhænge, som den enkelte er involveret i. Viden giver grundlag for hurtigt at skaffe sig yderligere indsigt samt for at tage stilling og for at handle.

Dette forslag sigter på, at voksne lønarbejdere og arbejdsløse skal have mulighed for at tilegne sig viden, og på, at deltagerne i vid udstrækning selv kan bestemme indholdet i uddannelserne. Herefter er det op til deltagerne selv at skaffe sig netop den viden, de ønsker. Indtil nu har beskæftigede næsten kun kunnet følge undervisning i fritiden og uden løn. Det nye i dette forslag er, at nu kan beskæftigede følge undervisning i arbejdstiden og med løn.

2) Det må skønnes, at der i dag er omkring 800.000 lønarbejdere, som kun har 7 års skolegang, og omkring 1.500.000, som har under 12 års kompetencegivende uddannelse.

En undersøgelse foretaget af socialforskningsinstituttet af »Voksenuddannelse« viser, at mange lønarbejdere har et ønske om både at få styrket en række kvalifikationer, der knytter sig til arbejdet, og om undervisning i samfundsforhold og øget medbestemmelse. Der er næppe tvivl om, at ønskerne om uddannelse blandt de beskæftigede vil blive forstærket, når en forudsætning for deltagelse er, at lønnen kan bevares. Den forudsætning var ikke med i undersøgelsen.

Deltagelse i uddannelse efter dette forslag må ikke afskære folk fra at deltage i fagbevægelsens interne uddannelsessystem (FIU).

3) Der er i dag over 300.000 arbejdsløse. Forslaget har en betydelig beskæftigelseseffekt, som skønnes at ligge på omkring 100.000 inklusive nyansatte lærere.

En så omfattende ordning kan naturligvis ikke starte med ét slag. Det foreslås, at den bygges op over en årrække, så der i 1984 bliver 20.000 under uddannelse og i 1985 40.000. Beskæftigelsesforbedringen forventes at være det halve af disse tal. De med dårligst uddannelsesbaggrund og størst

anciennitet i fagforeningen skal først have tilbudt uddannelse.

Beskæftigelsen forventes altså at blive forbedret med 10.000 i 1984 og 20.000 i 1985.

Forslaget sigter også på at give arbejdsløse bedre uddannelsesmuligheder uden dog at fastholde nogen i arbejdsløshed. Men indtil nu er der hverken gennemført et systemskifte eller tilrettelagt en økonomisk politik på lønarbejdernes betingelser, som afskaffer arbejdsløsheden. Derfor må arbejdsløse have mulighed for at foretage sig noget aktivt og meningsfuldt sammen med andre mennesker fremfor at blive bundet til isolation.

Her og nu gælder det om at bekæmpe arbejdsløsheden og dens dårlige sider. Derfor vil ret til uddannelse i arbejdstiden med bevarelse af løn og udvidede muligheder for, at arbejdsløse med bevarelse af dagpenge også kan tage uddannelse, mindske trykket fra arbejdsløsheden. Samtidig får arbejderklassen muligheder for at dygtiggøre sig.

4) Konvention nr. 140 og henstilling nr. 148 om betalt frihed til uddannelse fra ILO (Den internationale Arbejdsorganisation) har både Landsorganisationen i Danmark og Dansk Arbejdsgiverforening stemt for ved vedtagelsen den 24. juni 1974. Konventionen taler bl.a. om, at der skal ydes »betalt frihed til uddannelse med henblik på: a) oplæring på ethvert niveau, b) almen, social eller samfundsrettet uddannelse, c) uddannelse i fagforeningsvirksomhed«. Det foreliggende forslag kan således ses som en dansk udfyldning af ILO-konventionen nr. 140 fra 1974.

5) For at forslaget kan udnyttes i fuldt omfang, også af svage grupper, især kvinderne, må der ude over det ganske land sikres gratis børnepasningsmuligheder, så ingen af den grund forhindres i at blive uddannet.

6) I folketingsåret 1982–83 fremsattes et forslag, der i store træk svarer til nærværende forslag, se Folketingstidende 1982–83, forhandlingerne sp. 8946 og 10565 samt tillæg A sp. 3769.

Bemærkninger til forslagets enkelte punkter

1) Forslaget tilsigter en gradvis indkøring af betalt frihed til uddannelse. Derfor foreslås det, at der startes med en årgang ad gangen. Der startes med uddannelse af alle, der udelukkende har 7 års skolegang. Næste år gør man gruppen større ved at inddrage også alle med 8 års skolegang. Således fortsættes, indtil alle er inde under ordningen.

2) For at få så mange som muligt, især blandt de lavtlønnede, med i ordningen om betalt frihed til uddannelse er det vigtigt, at uddannelsen griber så lidt ind i dagligdagen som muligt. Efter det her fremlagte vil der ikke blive grebet ind i udstrækningen af den tid, man er væk fra hjemmet, og familien oplever ikke økonomiske forandringer, selv om et familiemedlem er under uddannelse. Især for kvinderne er det af stor betydning, at den tid, man er væk fra hjemmet, ikke øges.

3) Brugerne skal selv organisere uddannelserne og skal selv formulere de behov for uddannelse, de har. På de enkelte hold skal der være en stor grad af deltagerstyring.

4) Vi kan se fra andre lande, at frihed til uddannelse ofte anvendes i meget større målestok af de i forvejen veluddannede, mens de, der har mest brug for uddannelse, ikke når at komme med. Derfor er det vigtigt, at de, der har den korteste uddannelse, kommer til at stå først i køen.

5) Efterhånden som undervisningspligten udvides, bliver uddannelseskløften større og større. Der er i Danmark ca. 800.000 mennesker, der alene har 7 års skolegang. Disse mennesker får efter forslaget en mulighed for at supplere denne skolegang,

til de har en grunduddannelse på op til 12 år.

6) Da der er tale om at tilbyde uddannelse, som andre mennesker får betalt af det offentlige, og da det ville ramme arbejdsgiverne meget skævt, hvis de skulle finansiere denne del af reformen, mener forslagsstillerne, at det offentlige må påtage sig denne opgave.

7) Hvis alle benytter retten til 120 timers uddannelse om året, vil ca. 6,5 pct. af arbejdsstyrken konstant være under uddannelse. Der bliver således (under denne forudsætning) 3,5 pct. tilbage til helårsuddannelse. Er der færre, der deltager i 120 timers undervisningen, kan flere komme på helårsuddannelse.

8) For at opnå en mangfoldighed af uddannelser og gerne mange nye tilbud er det vigtigt, at der tages udgangspunkt i deltagernes behov. Dette vil også i højere grad motivere til at deltage.

9) Friheden er kun reel, hvis man ikke risikerer at miste sit job, hvis man går på uddannelse, eller mister det under uddannelsesforløbet. Derfor er det vigtigt, at retten til at vende tilbage til samme arbejdssituation sikres.

10) Da så mange som muligt bør deltage i ordningen om betalt frihed til uddannelse, er det vigtigt, at der er mulighed for at motivere især de befolkningsgrupper, der har haft mange nederlag i skolen. Det er vigtigt, at det gøres klart, at uddannelse kan være andet og mere end det, de har oplevet i folkeskolen. Det er også vigtigt, at ikke kun de meget aktive bliver opmærksom på forskellige muligheder, men at også svagere grupper kommer med.